

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.8362276>

Accepted: 10.09.2023

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odası Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

Classroom Teachers' Views on Support Education Room Applications

Mehmet DEMİRHAN

Milli Eğitim Bakanlığı

mhmtmrhn44@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3053-8875>

Özet

Gelişen dünya düzeni eğitim alanında önemli gelişmeleri beraberinde getirmekte ve eğitime verilen önem her geçen gün artmaktadır. Bu artış özel eğitime de yansımakta ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin ihtiyaçlarına uygun şekilde çocukluğun erken dönemlerinde başlayarak devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odası uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemektir. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler sınıf öğretmenleri ile yürütülen yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Malatya ilinin Yeşilyurt ve Battalgazi ilçelerinde görev yapan 6'sı kadın 7'si erkek olmak üzere toplam 13 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını destek eğitim odalarını faydalı görmektedir. Öğretmenler BEP hazırlarken RAM, okul rehberlik servisi, internet siteleri ve kısmen okul idaresinden destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu destek eğitim odalarının fiziki şartlarını yetersiz bulmakta, materyal ve araç-gereç açısından geliştirilmesi gerektiğini düşünmekte ve okul idaresinden yeterli desteği almadıklarını ifade etmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlarından yola çıkılarak okullardaki destek eğitim odalarının araç-gereç ve fiziki şartlarının iyileştirilmesi, veli-idare-öğretmen ve RAM arasındaki işbirliğinin artırılması gerektiği önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Destek Eğitimi, Sınıf Öğretmeni, Yeterlilik, Destek Eğitim Odası.

Abstract

The developing world order brings important developments in the field of education and the importance given to education is increasing day by day. This increase is also reflected in special education, starting from early childhood in accordance with the needs of individuals in need of

special education. The aim of this study is to determine the opinions of classroom teachers about support training room applications. The case study design, which is one of the qualitative research designs, was used as a method in the research. The data obtained in the research were collected through semi-structured interviews with classroom teachers. The study group of the research consists of a total of 13 classroom teachers, 6 female and 7 male, working in Yeşilyurt and Battalgazi districts of Malatya in the 2022-2023 academic year. Purposive sampling method, one of the non-random sampling methods, was used in the study. The data obtained in the research were analyzed by content analysis method. According to the research findings, almost all of the classroom teachers find support training rooms useful. Teachers stated that they received support from RAM, school guidance service, websites and partially from the school administration while preparing the BEP. Majority of the classroom teachers find the physical conditions of the support education rooms inadequate, think that they should be improved in terms of materials and equipment, and state that they do not receive sufficient support from the school administration. Based on the results obtained in the research, it can be suggested that the tools-equipment and physical conditions of the support education rooms in schools should be improved and the cooperation between parents-administration-teacher and RAM should be increased.

Keywords: Support Training, Classroom Teacher, Qualification, Support Training Room.

1. GİRİŞ

Gelişen dünya düzeni eğitim alanında önemli gelişmeleri beraberinde getirmekte ve eğitime verilen önem her geçen gün artmaktadır. Bu artış özel eğitime de yansımakta, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin ihtiyaçlarına uygun şekilde çocukluğun erken dönemlerinde başlayarak devam etmektedir (Talas vd., 2016). Kendileri ile aynı pozisyonda olan bireylerden bireysel nitelikleri ve eğitim yeterlikleri açısından önemli farklılıklar gösteren ve bu özel durumun sonucu olarak toplum içerisinde yapması gereken rolleri yerine getirmede sıkıntı çeken kişilerin diğer bireyler gibi sahip olduğu belirli haklar vardır. Bu haklardan en önemlilerinden biri de eğitim hakkıdır (Yazarkan, 2020). Modern dünyadaki gelişim ve değişimlere paralel olarak Türkiye’de son yıllarda özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla beraber ve genel eğitim-öğretim ortamlarında bulunmaları önemli sayılmış ve eğitim sistemi de bu yönde yapılandırılmıştır (Öpengin, 2020).

Destek eğitim odası, herhangi bir yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin, verilen eğitim hizmetlerinden en iyi şekilde faydalanmaları amacı ile özel materyal ve araç-gereçler sağlanarak oluşturulan eğitim ortamıdır (MEB, 2015). Destek eğitim odalarında verilen eğitimin türü ve niteliği, kaynaştırma eğitimin başarı düzeyini belirlemektedir (Yazıcıoğlu, 2020). Kaynaştırma/bütünleştirme öğrencilerinin sınıf ortamı dışında -destek eğitim odalarında- ihtiyaçları olan eğitimi almaları, yetersizliklerinin telafisi açısından olanak sağlamakta ve öğrencilerin yaşam becerilerinin gelişmesine katkı sunabilmektedir (Sayan, 2019). Kaynaştırma eğitimi vasıtasıyla verilen eğitimin faydalı olması öğretmenlerin öğrencilerini iyi tanımalarına, eğitim eksiklerini bilmelerine, bu eksikliklere uygun BEP hazırlamalarına, aile ile işbirliği halinde olmalarına ve verilen eğitimi değerlendirmelerine bağlıdır (Söğüt ve Deniz, 2018).

Her ülkenin kendine ve toplumun ihtiyaçlarına uygun bir eğitim sistemi vardır; fakat bazı bireylerin özel ihtiyaçlarından kaynaklı daha yoğun eğitimlere gereksinimleri vardır. Bu sebepten gelişimi normal seyreden bireylere eğitim programı hazırlandığı gibi özel eğitime gereksinim duyan bireyler için de bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) hazırlanır (Söğüt ve Deniz, 2018). Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerine göre Türkiye’de, üç yüz altı bin dört yüz altmış dokuz öğrenci kaynaştırma- bütünleştirme yoluyla özel eğitim almaktadır (MEB, 2022). Bu sayının önümüzdeki yıllarda daha da artacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla destek eğitim odalarında verilen eğitimin şeklinin, niteliğinin, şeklinin, planlamalarının, yapılan uygulamaların ve görev alan personellerin gittikçe önem kazandığı söylenebilir (Talas, Türkoğlu ve Karamuklu, 2022). Kaynaştırma/bütünleştirme öğrencilerinin bireysel farklılıkları dikkate alınarak etkili bir şekilde yetiştirilmeleri oldukça önemlidir. Bu durum elbette öğretmenlere önemli görevler yüklemektedir (Batmaz ve Çermik, 2019). Kaynaştırma eğitimde esas olan, destek hizmet sağlanmasıdır. Destek hizmetleri sağlanmadan uygulanan kaynaştırma eğitim, özel gereksinimli öğrenciyi, normal eğitim sınıfına yerleştirmekten ibarettir. Oysa özel gereksinimli öğrenciye destek sağlanarak kaynaştırma eğitimi uygulandığında tam manasıyla bir kaynaştırma eğitimden bahsedilebilir (Batu, 2000). Bu nedenle destek eğitim odalarında görev yapan öğretmenler öğrencilerini desteklemeli, bireysel farklılıklarını dikkate alarak eğitim- öğretim ortamını buna göre dizayn etmelidir.

Türkiye’de ilkokullarda özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere ders saatleri dışında sağlanan destek odası eğitimi yaygınlaşmakta olup uygulamaların değerlendirilmesi noktasındaki çalışmalar sınırlı sayıdadır (Kale ve Demir, 2017). Alanyazın incelendiğinde konuyla ilgili yapılan çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu ve destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin çalışmaların çok azının ilkokul düzeyinde yapıldığı görülmektedir. Destek eğitim odası hizmetlerinin işleyişine yönelik yapılacak araştırmalar eğitime dair yapılacak düzenlemelerde, yeni eğitim politikalarının oluşturulmasında yol gösterici özelliğe sahip olacaktır. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı devlet okullarında özel eğitim öğrencilerinin eğitim aldığı destek eğitim odalarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin destek eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerini ortaya koyması açısından önemlidir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı destek eğitim odalarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin destek eğitim uygulamalarının işleyişine yönelik görüşlerini ortaya koymaktır.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar algıların ve olayların kendi çerçevesinde, bütüncül bir şekilde, gerçekçi olarak ortaya konulmasını amaçlayan, nitel sürecin izlendiği yöntemleri ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışma, araştırmacıya konuyla ilgili derinlemesine ve ayrıntılı veri toplama imkânı sağlayan; katılımcıların deneyim, bakış açısı ve bireysel algılarını ortaya koyan, mevcut durumları açıklama ve anlama amacı taşıyan durum çalışması deseni ile tasarlanmıştır (Patton, 2014). Bu çerçevede sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarının işleyişine yönelik görüşleri kendi söylemleriyle bütüncül bir bakış açısıyla incelenmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Malatya'nın Yeşilyurt ve Battalgazi ilçelerinde görev yapan 13 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, detaylı araştırma yapabilmek için çalışmanın amacına uygun bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Bu bakımdan amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip durumların derin bir şekilde çalışılmasına imkân tanımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin bilgiler

		n
Cinsiyet	Kadın	6
	Erkek	7
Mesleki Kıdem	1-10 yıl	4
	10-20 yıl	6
	20 yıl ve üzeri	3
Çalıştığı Bölge	Merkez	6
	İlçe	4
	Köy	3
Toplam		13

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 6'sının kadın, 7'sinin ise erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin 4'ünün 1-10 yıl, 6'sının 10-20 yıl ve 3'ünün ise 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 6'sının il merkezinde 4'ünün ilçede ve 3'ünün ise köyde görev yaptığı tespit edilmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmadaki veriler 2022-2023 eğitim- öğretim yılının ikinci yarısında yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile toplanmıştır. Görüşme yapılmadan önce katılımcılara görüşme ve konu hakkında bilgi verilmiştir. Kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, görüşme sorularının ve katılımcıların kişisel bilgilerinin yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken ilgili literatür detaylı şekilde taranmıştır. Ardından çalışmanın amacı dikkate alınarak bu amaca yönelik görüşme soruları hazırlanmıştır. Bütün sorular net ve açık bir şekilde ifade edilmiştir. Hazırlanan form iki özel eğitim ve iki sınıf eğitimi uzmanının değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanların önerileri ve görüşleri de dikkate alınarak forma son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu asıl uygulamada kullanılmadan önce destek eğitim odasında görev yapan üç sınıf öğretmeniyle pilot uygulama yapılmıştır. Katılımcılardan gelen dönütler soruların amaca hizmet ettiğini ve açık- net bir şekilde anlaşıldığını ortaya koyduktan sonra asıl uygulamada kullanılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma için yapılan görüşmelerde elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi yönteminde birbirine benzeyen veriler belli tema ve kavramlar çerçevesinde bir araya

getirilir ve okuyucuların anlayabileceği şekilde düzenlenip yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu amaç çerçevesinde araştırmaya katılanların görüşleri tablolar oluşturularak sunulmuştur.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ile güvenirliliğin sağlanmasında “uzman görüşü”, “uzman incelemesi” uygulanan belirli yöntemlerdendir (Merriam, 2015). Hazırlanan taslak halindeki görüşme formu alanında uzman iki kişinin görüşüne sunulmuştur. Geri dönütler doğrultusunda ihtiyaç duyulan düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Nitel araştırmalarda alıntılar/görüşleri en doğal haliyle sunmak ve çalışma grubundaki katılımcılardan doğrudan alıntılar yapmak çalışmaların güvenirliliğini arttırmaktadır (Büyüköztürk vd., 2009). Bu çalışmada araştırmacı, çalışmanın güvenirliliğini artırmak için topladığı verileri olduğu gibi aktarmıştır. Katılımcıların rahat, samimi ve içten cevaplar vermeleri için kimlik, okul gibi bilgilerinin hiçbir surette paylaşılmayacağı bilgisi kendilerine verilmiş ve katılımcılardan da onay alınmıştır. Bununla birlikte araştırma süreci ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen verilere yönelik analizler yer almaktadır.

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odaları Hakkındaki Düşünceleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri genel anlamda destek eğitim odalarını yararlı bulduklarını ifade etmiş ve gerekli bir uygulama olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

490

Tablo 2: Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odaları Hakkındaki Düşünceleri

Kategoriler	Katılımcılar	n
Faydalı/Gerekli	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	11
Gereksiz/Yetersiz	Ö2, Ö13	2
Toplam		13

Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun destek eğitim odalarını faydalı buldukları ve gerekli bir uygulama olarak gördükleri belirlenmiştir. Buna rağmen bu uygulamaları gereksiz ve yetersiz bulan sınıf öğretmenlerinin olduğu da görülmüştür. Konuya ilişkin bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri şunlardır:

“Destek eğitim uygulamalarını gerekli buluyorum. Bu uygulama ile öğrenciler daha iyi öğreniyorlar.” Ö3

“Destek eğitim odalarının öğrenci gelişimine katkısı çok fazla. Özel eğitim öğrencileri için gerekli bir ihtiyaç.” Ö12

“Destek eğitim odası özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için hem ders saati anlamında hem de akademik içerik anlamında ciddi bir yük oluşturuyor. Bu nedenle gereksiz bir uygulama olarak görüyorum.” Ö13

Sınıf Öğretmenlerinin BEP Hazırlamaya İlişkin Düşünceleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine BEP hazırlarken herhangi bir yerden destek alıp almadıkları sorulmuş; az bir kısmı hiçbir yerden destek almadığını ifade ederken genel anlamda BEP hazırlarken çeşitli yerlerden destek aldıkları görülmüştür. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3: Sınıf Öğretmenlerinin BEP Hazırlamaya İlişkin Düşünceleri

BEP Desteği	Kodlar	Katılımlar	n
Alıyorum	Okul İdaresi ve Rehberlik Servisi	Ö1, Ö6	2
	Okul İdaresi ve RAM	Ö3, Ö4	2
	RAM	Ö13	1
	Rehberlik Servisi	Ö7, Ö10	2
	Okul İdaresi ve İnternet Siteleri	Ö5	1
	İnternet Siteleri ve RAM	011	1
	Rehberlik Servisi ve RAM	Ö9	1
	Diğer öğretmenlerden	Ö8	1
Toplam			11
Almıyorum	Almıyorum	Ö2, Ö12	2
Toplam			13

Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun (11 öğretmen) BEP hazırlarken okul rehberlik servisi, Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM), okul idaresi, internet siteleri ve daha önce destek eğitim odalarında görev yapmış öğretmenlerden destek aldıkları belirlenmiştir. Buna rağmen iki öğretmen herhangi bir yerden destek almadığını ifade etmiştir. Konuya ilişkin bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri şunlardır:

“Evet BEP hazırlarken destek alıyorum. Okul müdürü, müdür yardımcısı ve rehber öğretmen destek sunuyor.” Ö1

“BEP’lerimizi hazırlarken okul idaresi ile birlikte RAM’dan da destek alıyoruz.” Ö3

“BEP hazırlarken okul rehberlik servisinden ve ilçe Rehberlik ve Araştırma Müdürlüğümüzün sitesinden destek alıyoruz.” Ö9

“Rehberlik servisimiz ve rehber öğretmenimiz olmadığı için herhangi bir yerden destek almıyorum. Kendi çabalarımla hazırlamaya çalışıyorum.” Ö2

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarının Fiziki Şartlarına İlişkin Düşünceleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine destek eğitim odalarının fiziki şartlarına ilişkin görüşleri sorulmuş ve genel anlamda yetersiz şeklinde nitelendirdikleri tespit edilmiştir. Konuya ilişkin öğretmenlerin görüşleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarının Fiziki Şartlarına İlişkin Düşünceleri

Kategoriler	Katılımcılar	n
Yetersiz	Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13	11
Yeterli	Ö3, Ö5	2
Toplam		13

Tablo 4 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun (11 öğretmen) destek eğitim odalarını yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenleri destek eğitim odalarının normal sınıftan farklı bir yerde bulunması gerektiğini, motive edici, görsel olarak dikkat çeken, araç-gereç açısından donanımlı, aydınlık, dikkat toplayıcı, öğrencilerin engel seviyesine uygun ve geniş olması gerektiğini ifade etmişlerdir. İki öğretmen ise destek eğitim odalarının ihtiyaca cevap verecek şekilde yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Konuya ilişkin bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri şunlardır:

“Fiziki şartlar iyi değil. İhtiyaç duyduğumuz araç-gereç ve donanım yok. Gerekli kaynaklar mevcut değil.” Ö2

“Okulumuz destek eğitim odasının fiziki şartları öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun ve ihtiyacımızı karşılar niteliktedir.” Ö5

“Destek eğitim odasının fiziki ortamı ve şartları hiç uygun değil. Bu tür çocukların dikkati zaten dağınık. Fiziki ortamın yetersizliği bu işleri daha da zorlaştırıyor.” Ö10

“Yeterli değil. Öğrenci için özel hazırlanmış özellikle görsel materyallerle zenginleştirilmiş dikkat çekici bir ortam hazırlanmalı.” Ö7

492

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitimini Nerede Verdiklerine İlişkin Düşünceleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine destek eğitimini nerede verdikleri, destek eğitimi için özel bir sınıfları olup olmadığı sorulmuş; az bir kısmı özel eğitim odasında bu eğitimi verdiklerini ifade ederken genel anlamda destek eğitiminin normal sınıflarda veya öğretmenler odası ya da depo tarzı yerlerde bu eğitimi sürdürdükleri görülmüştür. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitimini Nerede Verdiklerine İlişkin Düşünceleri

Destek Eğitim Odası	Kodlar	Katılımcılar	n
Yok	Öğretmenler odası	Ö1	1
	Normal Sınıf	Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12	8
	Depoda	Ö10	1
	Resim Sınıfı	Ö13	1
Toplam			11
Var	Özel Eğitim Sınıfı	Ö4, Ö11	2
Toplam			2

Tablo 5 incelendiğinde birçok okulda destek eğitim hizmeti için özel eğitim sınıflarının bulunmadığı görülmüş; sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun (11 öğretmen) destek eğitim hizmeti sunarken normal sınıf, öğretmenler odası gibi yerleri kullandıkları belirlenmiştir. Bunun

yanında iki öğretmen okulunda özel eğitim sınıfı bulunduğunu belirtmiş ve destek eğitim hizmetlerini bu sınıflarda verdiklerini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri şunlardır:

“Okulumuzda destek eğitim hizmetlerinin verilebilmesi için özel eğitim sınıfı mevcut. Genellikle burayı kullanıyorum.” Ö4

“Herhangi bir özel sınıfım yok. Destek eğitim öğrencileri ile ders yaparken öğretmenler odasını kullanıyorum.” Ö1

“Özel eğitim sınıfımız yok. Destek odası eğitimlerini okuldaki resim sınıfında vermekteyim.” Ö13

“Destek eğitimini okulda depo şeklinde kullanılan bir yerde veriyorum. Özel eğitim sınıfımız yok.” Ö10

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odasındaki Materyal ve Araç-Gereçlere İlişkin Düşünceleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine destek eğitim odalarının materyal ve araç-gereç yeterliğine ilişkin görüşleri sorulmuş ve genel anlamda yetersiz şeklinde nitelendirdikleri tespit edilmiştir. Konuya ilişkin öğretmenlerin görüşleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 6: Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odasındaki Materyal ve Araç-Gereç Yeterliğine İlişkin Düşünceleri

Kategoriler	Katılımcılar	n
Yetersiz	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13	11
Yeterli	Ö3, Ö4	2
Toplam		13

Tablo 6 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun (11 öğretmen) destek eğitim odalarındaki materyal ve araç-gereçleri yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenleri destek eğitim odalarında etkileşimli tahta, ses sistemi, bilgisayar, internet, seviyeye uygun resimli kitaplar, etkinlik materyalleri gibi materyal ve araç-gereçlerin bulunması gerektiğini ifade etmişlerdir. İki öğretmen ise destek eğitim odalarında ihtiyaç duydukları araç-gereç ve materyallere ulaşabildiklerini ve yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Konuya ilişkin bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri şunlardır:

“İhtiyaç duyduğum materyal ve araç-gereçler okulumuzda mevcut. Bu konuda herhangi bir sıkıntı yaşamıyorum.” Ö4

“Destek eğitim odamız yetersiz. Destek eğitim odasında etkileşimli tahta, ses sistemi, internet alt yapısı, bilgisayar, bölmeli dolap, masa, sandalye, işitme engelliler için ışıklı uyarılar olmalı.” Ö1

“Destek eğitim odasında akıllı tahta ve fotokopi kâğıtlarından başka bir şey yok. Bu anlamda çok yetersiz olduğunu söyleyebilirim.” Ö13

“Herhangi bir materyal yok. Özellikle öğrenci seviyelerine uygun resimli kitaplar olursa daha verimli olacağını düşünüyorum.” Ö11

Sınıf Öğretmenlerinin Okul Yönetiminin Destek Eğitim Odalarına Verdikleri Desteğe İlişkin Düşünceleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine okul yönetiminin destek eğitim odalarına verdikleri desteğe ilişkin görüşleri sorulmuş ve öğretmen görüşlerinin birbirinden farklılaştığı görülmüştür. Öğretmenlerin bir kısmı okul yönetimi tarafından desteklendiklerini belirtirken bir kısmı takip ve başarı durumu dışında okul yönetimi tarafından desteklenmediklerini belirtmişlerdir. Konuya ilişkin öğretmenlerin görüşleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Sınıf Öğretmenlerinin Okul Yönetiminin Destek Eğitim Odalarına Verdikleri Desteğe İlişkin Düşünceleri

Kategoriler	Katılımcılar	n
Yetersiz/Memnun Değilim	Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13	5
Yeterli/Memnunum	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10	8
Toplam		13

Tablo 7 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin bazılarının (8 öğretmen) okul idaresinin destek eğitim odalarına verdiği desteği yeterli buldukları ve bu destekten memnun oldukları görülmektedir. 5 öğretmen ise okul yönetiminin destek eğitim odalarına gerekli desteği vermediğini, başarıya odaklanıp sadece ders takibi yaptıklarını belirterek verilen destekten memnun olmadıklarına belirtmişlerdir. Konuya ilişkin bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri şunlardır:

“Okul yönetimimiz destek eğitim odalarına duyarlı davranmakta ihtiyaç duyduğumuz zamanlarda bize gerekli desteği sağlamaktadır.” Ö1

“Okul yönetimi destek eğitim odalarını teşvik etmektedir. Gerekli desteği vermektedir.” Ö3

“Okul idaresinin destek eğitim odasına çok da olumlu tutum içerisinde olduğu söylenemez. Yöneticilerin bu tür uygulamalarda gerekli yer temini vb. ihtiyaçları karşılama noktasında daha istekleri olmaları gerekir. Okul idarecileri de bu tür uygulamalarda görev alırlarsa destek eğitimine bakışları olumlu yönde değişebilir.” Ö8

“Okul yönetimimiz bu konuda çok duyarlı. Gerekli desteği veriyor.” Ö10

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odası Öğrencilerinin Başarılarının Değerlendirilmesine İlişkin Düşünceleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine destek eğitim odalarında verdikleri eğitimi değerlendirip değerlendirmedikleri sorulmuş ve öğretmenlerin tamamının öğrencilerin başarılarını değerlendirdikleri görülmüştür. Konuya ilişkin öğretmenlerin görüşleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odası Öğrencilerinin Başarılarının Değerlendirilmesine İlişkin Düşünceleri

Kategoriler	Katılımcılar	n
Değerlendiriyorum	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13	13
Değerlendirmiyorum		
Toplam		13

Tablo 8 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin tamamının destek eğitim odalarında verdikleri eğitimi değerlendirdikleri ve öğrenci başarısına etki edip etmediğini tespit ettikleri görülmüştür. Sınıf öğretmenleri hazırladıkları BEP doğrultusunda öğrencileri değerlendirdiklerini ve gelişimlerini takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri şunlardır:

“Hazırlamış olduğum BEP doğrultusunda öğrenci ilerlemesini gözlemliyorum. Zaten öğrenci RAM’da ikinci değerlendirmeye gönderilirken önce kendi öğretmeni değerlendirme yapmaktadır.”
Ö4

“Destek eğitim odasındaki öğrencilerin değerlendirmesini gözleme dayalı olarak yapmaktayım.”
Ö13

“Her eğitim-öğretim faaliyetinin sonrasında mutlaka bir ölçme değerlendirme uygulaması yapıyorum. Destek eğitimde ölçme değerlendirme uygulamaları daha basit ve yalın olmalıdır. Bu durum öğrencinin sürece daha etkili bağlanmasına ve verimin artmasına olanak sağlar.” Ö8

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarının Yeterliliğine İlişkin Düşünceleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine destek eğitim odalarının yeterli olup olmadığına ilişkin görüşleri sorulmuş ve öğretmen görüşlerinin birbirinden farklılaştığı görülmüştür. Konuya ilişkin öğretmenlerin görüşleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9: Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarının Yeterliliğine İlişkin Düşünceleri

Kategoriler	Katılımcılar	n
Yetersiz	Ö1, Ö2, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13	8
Yeterli	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8	5
Toplam		13

Tablo 9 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu (8 öğretmen) destek eğitim odalarını yeterli bulmadıklarını, imkânların geliştirilmesi gerektiğini belirtirken diğer kısmı (5 öğretmen) mevcut şartlar dikkate alındığında destek eğitim odalarının yeterli olduğunu ifade etmiştir. Konuya ilişkin bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri şunlardır:

“Destek eğitim odalarını hâlihazırda yeterli bulmuyorum. İmkânlar dâhilinde sayısı artırılıp şartları iyileştirilebilir.” Ö1

“Okulun fiziki şartları ve idare-öğretmen işbirliği açısından düşünüldüğünde yeterli olduğunu söyleyebilirim.” Ö6

“Destek eğitim odalarını yeterli bulmuyorum. Hatta özel çocuklar için hem ders saati anlamında hem de ders içerikleri anlamında aşırı bir yük oluşturuyor.” Ö13

“Yeterli bulmuyorum. Çok özen gösterilmiyor. Genelde sadece göstermelik biz yaptık demek için açılıyor.” Ö12

Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarının Daha Nitelikli Olabilmesine İlişkin Düşünceleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine destek eğitim odalarının daha nitelikli olabilmesi için hangi önerilerde bulunabilecekleri sorulmuş ve verilen cevapların fiziki şartların iyileştirilmesi, materyal ve araç-gereç temini, öğretmenlerin eğitimi, RAM ve veli ile işbirliği şeklinde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: Sınıf Öğretmenlerinin Destek Eğitim Odalarının Daha Nitelikli Olabilmesine İlişkin Düşünceleri

Kategoriler	Kodlar	Katılımcılar	n
Fiziki İyileştirilmesi	Şartların Özel sınıfların açılması	Ö2, Ö6, Ö7, Ö10, Ö13	5
Materyal-Araç-Gereç Temini	Araç-gereç ve materyal ihtiyacının giderilmesi	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11	7
	Kitap ihtiyacının giderilmesi	Ö2, Ö3, Ö4	3
Öğretmenlerin Eğitimi	Öğretmenler özel eğitim için eğitilmeli	Ö8, Ö12	2
İşbirliği	RAM ile işbirliği	Ö11, Ö12	2
	Veli ile işbirliği	Ö9, Ö11	2
Toplam			21

Tablo 10 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odalarının geliştirilmesine yönelik farklı önerilerde bulunduğu görülmüştür. 7 sınıf öğretmeni destek eğitim odalarının daha nitelikli hale gelmesi için materyal ve araç-gereç açısından geliştirilmesi gerektiğini, 5 sınıf öğretmeni özel eğitime uygun sınıflar açılarak fiziki şartların düzeltilmesi gerektiğini belirtmiştir. 3 öğretmen öğrencilerin özel durumuna uygun kitaplar üretilmesi ve kitap ihtiyacının giderilmesi önerisinde bulunmuştur. 2 öğretmen özel eğitimin amacına uygun verilebilmesi için öğretmenlerin eğitilmesi gerektiğini belirtirken 2 öğretmen RAM ile, 2 öğretmen de veli ile işbirliği yapılması önerisinde bulunmuştur. Konuya ilişkin bazı sınıf öğretmenlerinin görüşleri şunlardır:

“RAM ile yapılan işbirliği artırılmalı ve RAM daha fazla sorumluluk almalı. Ayrıca destek eğitim odalarında bu konuda özel eğitim almış sınıf öğretmenleri görev almalı.” Ö12

“Öncelikle destek eğitim odaları için özel hazırlanmış sınıfların açılması gerekiyor. Bu sınıflar zengin araç-gereçlerle donatılmalı.” Ö7

“Sınıflar materyal bakımından donatılmalı, RAM ile işbirliği yapılmalı, veli ile iletişim ve işbirliği artırılmalıdır.” Ö11

“Okulun güvünlü ortamından biraz uzak özel bir sınıf açılmalı. Açılan özel eğitim sınıfları sade, dikkati dağıtmayacak materyallerle zenginleştirilmelidir.” Ö10

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu destek eğitimini özel eğitim sınıflarında değil normal sınıf, öğretmenler odası veya başka boş bir yerde verdiklerini belirtmiştir. Yazarkan (2020) yaptığı çalışmada benzer bir sonuç elde etmiş ve öğretmenlerin destek eğitimini normal sınıf veya öğretmenler odasında verdiklerini tespit ederek birçok okulda destek eğitim odasının olmadığını belirtmiştir.

Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun BEP hazırlarken ve destek eğitim faaliyetlerini yürütürken okul rehberlik servisi, Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM), okul idaresi,

internet siteleri ve daha önce destek eğitim odalarında görev yapmış öğretmenlerden destek aldıkları belirlenmiştir. Bedur, Bilgiç ve Taşlıdere (2015) yaptıkları çalışmada destek eğitim odası faaliyetlerini yürütürken öğretmenlerin en çok okul idaresinden destek aldıkları sonucuna ulaşmıştır. Yine öğretmenlerin okul rehberlik servisi, RAM, aileler, diğer öğretmenler ve BİLSEM gibi kuruluşlardan destek aldıklarını ifade etmiştir. Söğüt ve Deniz (2018) yaptıkları çalışmada BEP hazırlama sürecinde sınıf öğretmenlerinin çeşitli zorluklar yaşadığı ve deneyimli öğretmenlerin genç öğretmenlere göre daha az sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun destek eğitim odalarını faydalı ve gerekli gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Akay, Uzuner ve Girgin (2014) yaptıkları çalışmada destek eğitim odası çalışmalarının öğrenciler için yararlı ve gerekli olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Kale ve Demir (2017) destek eğitiminin öğrencilerin başarılarını artırdığını tespit etmişlerdir. Haynes ve Jenkins (1986) yaptığı çalışmada destek eğitim odalarında verilen eğitimin öğrencilerin başarı okuma oranlarını ve öğretim süreçlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Swanson ve Vaughn (2010) ise yaptıkları çalışmada destek eğitim odalarında verilen eğitimi değerlendirmiş ve öğrencilerin okuma akıcılığına olumlu katkılar sunduğunu ancak okuduklarını anlama noktasında herhangi bir etkisi olmadığını tespit etmişlerdir.

Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun destek odalarını yetersiz gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Voltz ve Elliot (1990) yaptıkları çalışmada destek odası öğretmenlerinin öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin olduğu sınıflarda yapması gereken rol ve sorumluluklarının çok az bir kısmını tam anlamıyla gerçekleştirebildikleri sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenleri destek eğitim odalarının daha nitelikli olabilmesi için fiziki şartların iyileştirilmesi, araç-gereç ve materyaller temin edilmesi, veli, okul, RAM ile işbirliğinin geliştirilmesi şeklinde önerilerde bulunmuşlardır. Can ve Kara (2017) yaptıkları çalışmada sınıf ile okulun fizikî şartlarının, paydaşların sürece desteğinin ve sınıf mevcutlarının sınıf öğretmenlerinin motivasyonunu artırdığı ve iş yükünü hafiflettiği sonucuna ulaşmışlardır.

Kale ve Demir (2017) destek odası eğitimlerinin istenen başarıya ulaşabilmesi için yönetmelikte yer alan araç- gereçler ile özel eğitim hizmeti desteklerinin sağlanması, öğretmen yeterliklerinin eğitimlerle artırılması ve fiziksel ortamın uygun bir biçimde düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Destek eğitim odalarında verilen eğitimin daha nitelikli hale gelebilmesi için buralarda görevlendirilecek öğretmenlere özel eğitimler verilmeli, bu öğrencilerin özelliklerine uygun farklı yöntem ve teknikler kullanılması gerekmektedir. Bununla birlikte destek eğitim odasında kullanılacak materyal ve ders araç-gereçlerinin Milli Eğitim Bakanlığı ve İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından temin edilmesinin eğitim faaliyetlerinin kalitesini artıracığı düşünülmektedir. Bu çalışmanın benzerlerinin farklı kademe, sınıf ve okul türlerinde yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akay, E., Uzuner, Y., ve Girgin, Ü. (2014). Kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerle gerçekleştirilen destek eğitim odası uygulamasındaki sorunlar ve çözüm gayretleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 43-68.
- Batmaz, G., ve Çermik, H. (2019). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretimsel düzenlemelerde karşılaştıkları engeller ve aldıkları destekler. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 27-38.
- Batu, E. S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(04), 35-45.
- Bedur, S., Bilgiç, N., ve Taşlıdere, E. (2015). Özel (üstün) yetenekli öğrencilere sunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 12(1), 159-175. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhayefd/issue/8802/110035>.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. *Ankara: Pegem Yayınları*.
- Can, E. ve Kara, Z. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi öğrencilerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 71-96.
- Haynes, M. C., & Jenkins, J. R. (1986). Reading instruction in special education resource rooms. *American Educational Research Journal*, 23(2), 161-190.
- Kale, M., ve Demir, S. (2017). İlkokullardaki destek oda eğitiminin Türkçe ve Matematik derslerindeki başarı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 10(4), 47-57.
- Merriam, S. B. (2015). Qualitative research: Designing, implementing, and publishing a study. In *Handbook of research on scholarly publishing and research methods* (pp. 125-140). IGI Global.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). *Destek Eğitim Odası*. 06.01.2022 tarihinde https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_07/24014806_destekodasi2.sra.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2022, Eylül). *Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim 2021-2022*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2021_2022.pdf

- Öpengin, E. (2021). Destek Eğitim Odası Hizmetine İlişkin Görüşlere Odaklanan Lisansüstü Tezlerin Sistematik İncelemesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 633-663.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel çalışma ve değerlendirme yöntemleri [Qualitative study and assessment methods] (3. baskı). (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Yayıncılık. (Orijinal kitabın yayın tarihi 1990).
- Sayan, A. (2019). *Destek eğitim odalarında eğitim alan okul öncesi kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Ortak Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Söğüt, D. A., & Deniz, S. (2018). Rigours which class teachers encounter with preparing individualized education program (IEP) and assessment of views related to inclusive practices. *Erzincan Journal of Education Faculty*, 2(20), 423-443.
- Swanson, E. A., & Vaughn, S. (2010). An observation study of reading instruction provided to elementary students with learning disabilities in the resource room. *Psychology in the Schools*, 47(5), 481-492.
- Talas, S., Kaya, F., & Yıldırım, N. (2016). Destek eğitim odaları ve öğretmenler üzerine betimsel bir çalışma: Tokat ili örneği. *Journal of European Education*, 6(3), 31-42.
- Talas, S., Türkoğlu, G., & Karamuklu, E. S. (2022). Türkiye’de Destek Eğitim Odası Üzerine Sistematik Bir Derleme. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 11(3), 575-586.
- Voltz, DL ve Elliott Jr, RN (1990). Normal eğitimciler ile etkileşimi teşvik etmede kaynak odası öğretmen rolleri. *Öğretmen Eğitimi ve Özel Eğitim*, 13 (3-4), 160-166.
- Yazarkan, K. (2020). İlkokullardaki destek eğitim odası uygulamasına ilişkin sınıf oturumlarının bir araştırma hakkında görüşleri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 10 (3), 776-790.
- Yazıcıoğlu, T. (2020). Destek Eğitim Odalarında Görev Yapan Öğretmenlerin Gözüyle Destek Eğitim Odaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(2), 273-297.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.